

Kościerzyna – moje miasto

Spis treści

Kościerzyna – moje miasto	1
Lokalizacja	3
Szwajcaria Kaszubska	4
Nazwa miasta	5
Dawne nazwy	6
Herb	7
Legenda	9
Historia	10
Historia najnowsza	11
Zabytki	12
Atrakcje	14
Zanieczyszczenie środowiska	15
Smog	16
Uzdrowisko	17

Lokalizacja

Kościerzyna leży w południowej części Pojezierza Kaszubskiego na [Kaszubach](#). Miasto jest położone na wysokości 150 m nad poziomem morza. Otoczone jest przez jeziora Gałęźne, Kapliczne, Wierzysko, niedaleko leżą także jeziora Garczyn, Sudomie i Osuszyno. Dzięki walorom krajobrazowym miasto jest popularnym centrum turystycznym.

Szwajcaria Kaszubska

Szwajcaria Kaszubska (kaszb. *Kaszëbskô Szwajcariô*) to potoczna nazwa centralnej, najwyżej położonej części Pojezierza Kaszubskiego. Na jej obszarze wznosi się najwyższe wzniesienie Nizy Polskiego – [Wieżyca](#) (329 m n.p.m.).

Zdjęcie: Szwajcaria Kaszubska latem (zdjęcie: [Pixabay](#))

Nazwa miasta

Już w XIX wieku próbowano tłumaczyć pochodzenie nazwy i w tych wyjaśnieniach pojawiały się opowieści wynikające ze skojarzenia fonetycznego ze zwrotem „rznąć kości” (kości rznąć). Jedni autorzy tej wersji wyjaśniali, że chodzi o rznęcie kości zwierząt, zwłaszcza niedźwiedzi, inni zaś, że o kości Krzyżaków. Inna ludowa interpretacja pochodzenia nazwy Kościerzyna wywodziła ją od łacińskiego rzeczownika castrum ‘gród’, ale i tę językoznawcy odrzucają.

Źródło: <https://solidarnosc.gda.pl/po-godzinach-z-solidarnoscia/na-koncu-jezyka/koscierzyna/>

Dawne nazwy

W dokumencie z 1284 r., mocą którego Mściwuj II (Mściwoj, Mściwój, Mszczuj) ofiarował siostrze stryjecznej Gertrudzie ziemię Pirsna z 22 miejscowościami, na pierwszym miejscu wymieniona jest Kościerzyna – zapisana jako Costerina. Inne źródła (m.in. krzyżackie) podają również zapisy: Costrinam (1289 r.), Chossorino (1312 r.), Custerin (1336 r.), Coscherzin (1471 r.) Kosczyerssyno (1501), a późniejsze: Kościerzyna (po kaszubsku Koscérzna).

Źródło: <https://solidarnosc.gda.pl/po-godzinach-z-solidarnoscia/na-koncu-jezyka/koscierzyna/>

Herb

Herb Kościerzyny przedstawia czarnego niedźwiedzia kroczącego po murawie pod czarnym dębem z pięcioma zielonymi listkami.

Herb Kościerzyny

Herb Kościerzyny na kościerskim rynku

Legenda

Wizerunek herbowy czarnego niedźwiedzia pod dębem wywodzi się od kościerskiej legendy. Mówi ona o dzielnym z mieszkańcu miasta, który zabił groźnego niedźwiedzia napadającego ludzi w pobliskich lasach. Wydarzenie to miało miejsce właśnie pod dębem.

Historia

Początki miasta sięgają końca XIII w. Początkowo była to osada znajdująca się przy grodzie obronnym. Kościerzyna uzyskała prawa miejskie w 1398.

W 1998 roku odbył y się uroczyste [obchody 600-lecia miasta](#).

Historia najnowsza

W 1992 r. utworzono samodzielną gminę miejską Kościerzyna poprzez wyłączenie obszaru miasta z dotychczasowej gminy miejsko-wiejskiej.

W 1998 roku miały miejsce uroczyste obchody 600-lecia nadania Kościerzynie praw miejskich.

Okładka folderu wydanego z okazji 600-lecia miasta.

Zabytki

W mieście znajduje się wiele zabytków z różnych okresów jego istnienia:

- gotycka Pieta Kościerska z końca XIV w. w kaplicy sióstr niepokalanek przy ulicy 8 Marca, przeniesiona z Chełmna
- pomnik Józefa Wybickiego autorstwa Wawrzyńca Sampa z 1975 r.
- dawny cmentarz ewangelicki przy ulicy 8 Marca; obecnie park osiedlowy
- Kościół Zmartwychwstańców pod wezwaniem Zmartwychwstania Pańskiego zbudowany w latach 1892–1894, neogotycki, do 1945 ewangelicki.
- rynek miejski (układ ulic z czasów średniowiecza; kamienice, łącznie z ratuszem, pochodzą z XIX wieku)
- gmach Sądu Rejonowego przy ul. Dworcowej.
- budynek Starostwa Powiatowego przy ul. 3 maja
- Kościół farny pod wezwaniem świętej Trójcy zbudowany w latach 1914–1917 na planie krzyża greckiego w stylu neobarokowym. W kościele znajduje się cudowny obraz Matki Boskiej Kościerskiej, który jest namalowaną w 1616 roku kopią dzieła z IX wieku
- zakład Najświętszej Marii Panny Anielskiej, którego rektorem był ks. Jakub Żywicki (obecnie w części budynku znajduje się Szkoła Podstawowa nr 1)
- budynek poczty przy ul. Dworcowej
- budynek pierwszego banku przy ul. Dworcowej

- pomnik Chrystusa Króla przy ul. Kaplicznej; stojący na cokole, który dawniej stanowił pomnik pamięci mieszkańców poległych w armii pruskiej w wojnie z Francją w 1871 r.
- neogotycki ratusz z XIX wieku przy rynku.
- budynek dworca kolejowego przy ul. Dworcowej
- ulica Dworcowa z pięknymi dworkami i kamieniczkami
- budynek SP nr 1 (były klasztor sióstr niepokalanek), SP oraz Powiatowego Zespołu Szkół nr 2 (dawnego seminarium nauczycielskiego)

Atrakcje

Atrakcje turystyczne na terenie miasta:

- pomnik Remusa na Rynku
- Muzeum Ziemi Kościerskiej i **jedyne w Polsce Muzeum Akordeonu** na Rynku (w budynku dawnego ratusza)
- Muzeum Kolejnictwa
- budynek byłego browaru wraz z zabytkowym kominem przy ul. Miodowej (obecnie hotel i centrum handlowe Stary Browar Kościerzyna)
- Muzeum [American Old Cars](#)
- kościerskie [Stolemy](#) – siedem figurek legendarnych kaszubskich olbrzymów nawiązujących do najnowszej historii miasta

Zanieczyszczenie środowiska

Mimo [ambicji uzdrowiskowych](#) Kościerzyna od lat nie może się uporać z problemem zanieczyszczenia środowiska, przede wszystkim znacznego nasilenia [smogu](#).

Smog

„Z raportu NIK wynika, że do najbardziej zanieczyszczonych miast w Polsce pod względem poziomu pyłów PM10 należą: Wodzisław Śląski, Nowa Ruda, Kraków, Opoczno, Nakło nad Notecią, Starogard Gdański, natomiast pod względem benzo (a)pirenu: Nowa Ruda, Rybnik, Opoczno, **Kościerzyna**”.

(Źródło: Dziennik Gazeta Prawna, 11.09.2018)

Uzdrowisko

Mimo znacznych problemów z zanieczyszczeniem środowiska, od czasu do czasu powraca pomysł przekształcenia Kościerzyny w uzdrowisko.

W grudniu 2015 roku w Szpitalu Specjalistycznym w Kościerzynie odbyło się nawet poświęcone tej kwestii seminarium zatytułowane „[Uzdrowisko w Kościerzynie – perspektywy](#)”.